

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΓΙΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΩΠΟΥ
«**ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ**»

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΠΕΝΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

www.agioiapostoloi.gr e-mail: agioi.apostoloi@gmail.com

τηλ. 210 8027738

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΜΑΡΤΙΟΥ 2016. Β' ΝΗΣΤΕΙΩΝ.

Γρηγορίου αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Του Παλαμά.

Ματρώνης της εν Θεσσαλονίκη, Φιλίτου και Λυδίας των μαρτύρων,
Παύλου επισκόπου Κορίνθου.

Έτος 9^ο Τεύχος 381

"Προσκαρτερούντες ομοθυμαδόν τη προσευχή και τη δεήσει"

(π. Φιλόθεος Φάρος)

Σύμφωνα με την ορθόδοξη αντίληψη ο Τριαδικός Θεός δεν είναι εντελώς απρόσιτος, όπως πιστεύει η πλανεμένη χριστιανική Δύση, αλλά γίνεται προσιτός με την άκτιστη χάρη Του και τις άκτιστες ενέργειές Του που είναι μέρος της θείας υπάρξεώς Του. Ο άνθρωπος λοιπόν μπορεί πραγματικά να συναντήσει το Θεό και

δεν είναι περιορισμένος να συμπεράνει απλώς την ύπαρξή Του. Η συνάντηση όμως αυτή θα γίνει με τρόπο ησυχαστικό, δηλαδή θα γίνει στο χώρο της καρδιάς. Η αναζήτηση του Θεού δεν γίνεται με την ανθρώπινη διάνοια μόνο, αποκομμένη από την υπόλοιπη ανθρώπινη ύπαρξη, αλλά με τον όλο αδιαίρετο άνθρωπο, και κέντρο αυτής της αναζητητικής προσπάθειας είναι η ανθρώπινη καρδιά.

Ο άνθρωπος δεν μπορεί να συναντήσει το Θεό όσο βρίσκεται ο διάβολος μέσα στην καρδιά του και το γένος των δαιμόνων, που συχνά εξουσιάζει την καρδιά του ανθρώπου, "ουκ εκπορεύεται εί μη εν προσευχή και νηστεία" (Ματθ. 17, 21). Η προσευχή και η νηστεία είναι τα μέσα με τα οποία θα μπορέσει ο άνθρωπος να καθαρίσει την καρδιά του για να συναντήσει εκεί τον αναστημένο Χριστό. Η προσευχή δεν είναι αίτηση για παροχές, δεν είναι τρόπος με τον οποίο μετατρέπουμε το Θεό σε υπηρέτη και του ζητούμε να σπεύσει να ικανοποιήσει τα θελήματά μας. Είναι σχεδόν βλάσφημο να λέμε στο Θεό τι να μας δώσει, γιατί όταν το κάνουμε αυτό υπαινισσόμαστε ότι ξέρουμε εμείς κάτι που Εκείνος δεν ξέρει και ότι επομένως είμαστε σοφότεροι από Εκείνον. Όταν το κάνουμε αυτό δεν πιστεύουμε στό Θεό. "πάντα γάρ ταύτα τα έθνη επιζητεί" (Ματθ. 6, 32). Πραγματική προσευχή είναι να μη ζητάει ο άνθρωπος τίποτε άλλο παρά μόνο αυτόν τον ίδιο το Θεό, "την βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην αυτού"

και όλα τα άλλα που έχουμε πραγματικά ανάγκη θα μας δοθούν χωρίς να τα ζητήσουμε (Ματθ. 6, 33).

Η πραγματική προσευχή είναι μια έκφραση ερωτική, που δε ζητάει παρά τον εραστή και γι' αυτό τίποτε άλλο στην προσευχή δεν έχει ιδιαίτερη σημασία, ούτε τα λόγια και προπαντός αυτά. Όταν η προσευχή γίνεται μιά τέτοια έκφραση ερωτικού πάθους για το Θεό, γίνεται με στεναγμούς αλάλητους (Ρωμ. 8, 26). Ενώπιον του Θεού προσεύχεται εκείνος που από παντού περιμαζεύει την ψυχή του και που δεν έχει τίποτε κοινό προς τα γήινα, αλλά προς τον ουρανό μεταφέρεται, και βγάζει κάθε ανθρώπινη σκέψη από την καρδιά του. Δεν χρειάζονται πολλά λόγια στην προσευχή αλλά λίγα και απλά... Ο Χριστός έδειξε ότι η ποιότητα της προσευχής δεν εξαρτάται από το πλήθος των λόγων αλλά από την προσοχή της ψυχής (Ματθ. 6, 7). Η αποφυγή της πολυλογίας στην προσευχή που συνιστά ο Χριστός και το "αδιαλείπτως προ-σεύχεσθαι" (Α' Θεσ. 5, 17) του Παύλου δεν βρίσκονται σε αντίθεση, όπως φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Και ο Χριστός και ο Παύλος συνιστούν σύντομες και αλληπάλληλες προσευχές. Στην κατεξοχήν προσευχή έρχονται από μέσα μας βοές που απευθύνονται προς το Θεό. Έτσι προσευχόταν και ο Μωυσής, γι' αυτό αν και δεν έβγαλε καμιά φωνή, ο Θεός του είπε "τι βοάς προς με;" (Εξοδ. 14,15, Χρυσοστόμου Λόγος Β' περί της Άννης, Β, Γ). Επειδή μπορεί να ψυχρανθεί εύκολα η θερμότητα της προσευχής θα πρέπει να προσευχόμαστε συχνά κατά τη διάρκεια της ημέρας, για να διατηρούμε έτσι τη θερμότητα της προσευχής, όπως όταν πίνουμε κάποιο ζεστό ρόφημα το χειμώνα για να μας ζεστάνει και το βάζουμε στη φωτιά για να ξαναζεσταθεί όταν αρχίσει να κρυώνει... για την προσευχή ούτε ορισμένος τόπος ούτε ορισμένος τρόπος ούτε ορισμένη στάση είναι απαραίτητα... Όπου κι αν βρισκόμαστε μπορούμε να στενάζουμε από τα βάθη της ψυχής μας και να πούμε "ελέησέ με Θεέ μου...". Εκείνος που λέει "ελέησέ με" παίρνει τη βασιλεία των ουρανών γιατί εκείνον που ελεεί ο Θεός δεν τον γλιτώνει μόνο από την κόλαση αλλά του χαρίζει και τα αγαθά του παραδείσου... Αν δεν βρισκόμαστε στο ναό, η προσευχή μεταβάλλει εμάς τους ίδιους σε ναό με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος... Μπορούμε να προσευχόμαστε νοερά και να επικαλούμεθα με θερμότητα το Θεό κάνοντας οποιαδήποτε εργασία... Μπορεί να προσεύχεται κανείς περπατώντας, καθισμένος ή και ξαπλωμένος... Ο Παύλος προσευχόταν στή φυλακή του ανάσκελα, επειδή τον κρατούσαν σ' αυτήν τη στάση τα δεσμά του (Πράξ. 16) κι ο Εζεκίας, αν και προσευχήθηκε ξαπλωμένος στό κρεβάτι του γιατί ήταν άρρωστος, επειδή όμως προσευχήθηκε με θερμότητα, άλλαξε την απόφαση του Θεού (Ησ. 38,3)... Άλλος προσευχήθηκε μέσα σε βόρβορο, άλλος σε λάκκο με θηρία κι άλλος στην κοιλιά ενός ψαριού (Χρυσοστόμου Λόγος Δ' Περί Άννης Ε, ΣΤ).

Όταν ζητήσουμε έτσι, με τη θερμή προσευχή τον αναστημένο Χριστό,

Εκείνος θα παρουσιαστεί μπροστά μας όπως παρουσιάστηκε στη Μαρία και τους έντεκα μαθητές "κλεισμένων των θυρών". Θα μας παρουσιαστεί ο αναστημένος Χριστός περιβεβλημένος όλη Του τη δόξα αν είμαστε κι εμείς όπως εκείνοι "προσκαρτερούντες ομοθυμαδόν τη προσευχή και τη δεήσει" (Πράξ. Ι, 14). Μόνον έτσι θα συναντήσουμε τον αναστημένο Χριστό. Δεν θα τον ανακαλύψουμε με επιστημονικές αναλύσεις και λογικούς συλλογισμούς. Γι' αυτό η δεύτερη Κυριακή των Νηστειών είναι αφιερωμένη στη μνήμη του Γρηγορίου του Παλαμά και τη νίκη του ησυχασμού εναντίον εκείνων που έπαιρναν το δρόμο του ορθολογισμού για να γνωρίσουν το Χριστό και που τους εκπροσώπησε κυρίως ο εξ Ιταλίας εκλατινισμένος Βαρλαάμ. "Το γαρ Ιταλικόν θηρίον, ο Καλαβρός Βαρλαάμ, τη έξω σοφία μέγα φρονών και τη ματαιότητα των οικείων διαλογισμών πάντα οióμενος ειδέναι, δεινόν εγείρει πόλεμον κατά της Εκκλησίας του Χριστού" γράφει το συναξάριο της ημέρας.

Οι ησυχαστικές έριδες είναι ενα γεγονός με τεράστια σημασία για την πολιτιστική σύγκρουση Ανατολής και Δύσης, για την αντίληψη και τη γνώση του ανθρώπου όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα γνωρίσει το Θεό και προπαντός για τη δυνατότητά του να το επιτύχει. Όσοι σήμερα, και στο δικό μας ακόμη χώρο, προσπαθούν με λογικά επιχειρήματα να πείσουν εκείνους που αμφιβάλλουν ότι ο Χριστός αναστήθηκε, έχουν ακολουθήσει τον Βαρλαάμ και δεν έχουν πραγματικά συναντήσει τον αναστημένο Χριστό. Γι' αυτό και δεν τολμούν να πουν σ' αυτούς "έρχου και ίδε". Να έλθουν που, και να δουν τι; Γι' αυτό, αντί να τους φέρνουν με αγαλλίαση στον αναστάντα Κύριο, τους επιβάλλουν με πολεμικό μένος μια ιδεολογική τυραννία που υπηρετεί μόνο την προσωπική τους ματαιοδοξία.

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς ήταν δεινός θεολόγος και διαπρεπέστατος ρήτορας και φιλόσοφος. Δεν γνωρίζουμε το χρόνο και τον τόπο της γέννησής του. (Ο Σ. Ευστρατιάδης όμως, στο αγιολόγιο του, αναφέρει ότι ο Άγιος Γρηγόριος γεννήθηκε το 1296 μ.Χ. στην Κωνσταντινούπολη, από τον Κωνσταντίνο τον Συγκλητικό και την ευσεβέστατη Καλλονή). Εέρουμε όμως, ότι κατά το πρώτο μισό του 14ου αιώνα μ.Χ. ήταν στην αυτοκρατορική αυλή της Κωνσταντινούπολης, απ' οπού και αποσύρθηκε στο Άγιο Όρος χάρη ησυχότερης ζωής, και αφιερώθηκε στην ηθική του τελειοποίηση και σε διάφορες μελέτες.

Το 1335 μ.Χ. με τους δύο αποδεικτικούς λόγους του «Περί εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος», ήλθε σε σύγκρουση με τον Βαρλαάμ τον Καλαβρό, ο οποίος δίδασκε πως ο άνθρωπος δεν μπορεί να γνωρίσει το Θεό, κι ακόμα περισσότερο δεν μπορεί να ενωθεί μαζί Του. Κατά τα

λεγόμενα του Βαρλαάμ, ο Θεός είναι «κλειστός στον εαυτό του» και δεν μπορεί να ενωθεί με τους ανθρώπους. Επομένως, οι «ησυχαστές», οι μοναχοί δηλαδή εκείνοι που έλεγαν ότι μπορεί ο άνθρωπος, αν έχει καθαρή καρδιά και αν συγκεντρωθεί στην «καρδιακή προσευχή» (το «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ Θεού, ελέησόν με»), να ενωθεί με το Θεό και να φωτισθεί και να δει το Άκτιστο φως, ασχέτως της μόρφωσής του, δεν ήταν Ορθόδοξοι αλλά «μεσσαλιανιστές» και «ομφαλόψυχοι». Μετά από αυτές τις τοποθετήσεις του Βαρλαάμ, ο Παλαμάς εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη από όπου και άρχισε τον αγώνα «υπέρ των Ιερών ησυχάζόντων», δηλ. αυτών που ασκούσαν τον ησυχασμό, συγγράφοντας μάλιστα και τους ομώνυμους λόγους του. Το ζητούμενο της πάλης αυτής ήταν κυρίως το μεθεκτικόν ή αμέθεκτον της θείας ουσίας.

Ο Γρηγόριος, οπλισμένος με μεγάλη πολυμάθεια και ισχυρή κριτική για θέματα αγίων Γραφών, διέκρινε μεταξύ θείας ουσίας αμεθέκτου και θείας ενεργείας μεθεκτής. Και αυτό το στήριξε σύμφωνα με το πνεύμα των Πατέρων και η Εκκλησία επικύρωσε την ερμηνεία του με τέσσερις Συνόδους. Στην τελευταία, που έγινε στην Κωνσταντινούπολη το 1351 μ.Χ., ήταν και ο ίδιος ο Παλαμάς. Αλλά ο Γρηγόριος έγραψε πολλά και διάφορα θεολογικά έργα, περίπου 60. Αργότερα ο Πατριάρχης Ισίδωρος, τον εξέλεξε αρχικά επίσκοπο Θεσσαλονίκης. Λόγω όμως των τότε ζητημάτων, αποχώρησε πρόσκαιρα στη Λήμνο. Αλλά κατόπιν ανέλαβε τα καθήκοντα του. Πέθανε το 1360 μ.Χ. και τιμήθηκε αμέσως σαν Άγιος. Ο Πατριάρχης Φιλόθεος, έγραψε το 1376 μ.Χ. εγκωμιαστικό λόγο στο Γρηγόριο Παλαμά, μαζί και ακολουθία και όρισε την εκκλησιαστική μνήμη του στη Β' Κυριακή της Μ. Τεσσαρακοστής.

Το τίμιο σώμα του, μετά από την εκταφή, υπήρξε άφθαρτο, δηλαδή δέν σάπισε, αλλά ευωδίαζε και θαυματουργούσε. Στους λατίνους όμως, τους υποτελείς του Πάπα, ήταν χονδρό αγκάθι η ενθύμιση του Αγίου και μάλιστα ολόσωμου. Γι αυτό πολλές φορές τον συκοφαντούσαν λέγοντας, πως για τα αμαρτήματά του έμεινε «άλυωτος», δέν δέχθηκε από απέχθεια η γη να τον διαλύσει «στα εξ ων συνετέθη»! Τον 19ο αιώνα μ.Χ. ο ναός του Αγίου καταστράφηκε από φωτιά και το τίμιο σκήνωμά του κήκε αφήνοντας μόνον τα οστά ανέπαφα! Τόσο γινάτι κράτησαν οι καθολικοί που όταν τυπώνονταν οι εκκλησιαστικές μας ακολουθίες στην Βενετία - κατά τους χρόνους της τουρκοκρατίας - ο Δόγης έδινε την άδειά του για την έκδοση, μόνον εφόσον δέν υπήρχε σχετική αναφορά στον Άγιο. Έτσι για αρκετά χρόνια που κυκλοφορούσαν τα έντυπα από την Βενετία, η γιορτή του είχε σχεδόν ξεχαστεί. Περί τα μέσα και τέλη του 20ου αιώνα, επανήλθε η μνήμη των ενδόξων αγώνων του και έλαβε την πρέπουσα θέση στον χώρο των Ορθόδοξων ναών.